

F.1.2. Budapest átlaghőmérsékletének változása

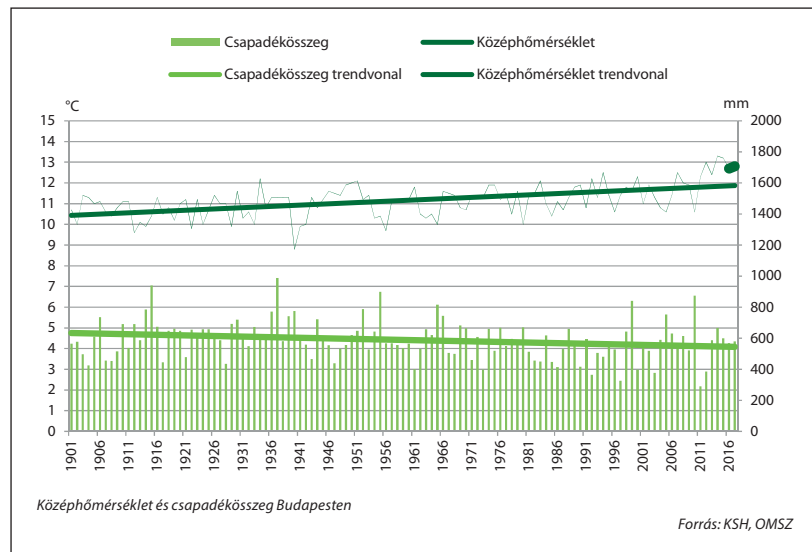
A közelmúltig a globális éghajlatváltozás egyik, ha nem legmeghatározóbb jellemzőjének tekintették a Föld egyes területein immár több évszázada érzékelhető és mérhető hőmérséklet-növekedést. Ma már tudjuk, hogy az ÜHG-k által globálisan generált hőtöbblet sokfelé oszlik el, és így a légkör hőmérséklet-növekedésének üteme nem mutatja pontosan a probléma súlyosságát. Mindemellett ez a számszerűsíthető indikátor szignifikánsan, bár kis késéssel követi a folyamat globális trendjét.

Az átlaghőmérsékletek emelkedése ma még nem számottevő, bár a Föld egyes pontjain eltérő erősséggel jelentkeznek. Míg az Egyenlítő környékén a változás csak néhány tized °C, addig a sarkok felé haladva fokozatosan erősödik, és ott eléri az 5 °C-ot is. Ennek következménye az elmúlt években Európa magashegységeiben is tapasztalható nagymértékű gleccserolvadás, illetve a sarkvidéki jégsapkák olvadása.

Komoly veszélyforrás az egyes területeken mérhető melegedés veszélyének lebecsülése és az ellenintézkedések bevezetésének halogatása. A globális éghajlatváltozás sajátossága, hogy egyrészt a következmények már csak akkor jelentkeznek fenyegető súllyal, amikor a folyamat már szinte megfordíthatatlan. Másrészt a jelenséget kiváltó ÜHG-k „élettartama” a légkörben igen hosszú (például a N₂O-nál 150-200 év!), vagyis még a haladéktalanul bevezetett, emissziót korlátozó intézkedések esetében is akár évtizedeket kell várni arra, hogy jelentős javulás következzen be.

Magyarország az északi félgömb 45° és 49° szélességi körei között, Európa és az északi mérsékelt öv közepén helyezkedik el, így az éghajlatváltozás okozta hőmérséklet-emelkedés is közepes mértékben érinti, ami az ipari forradalomtól számítva nagyjából 1,5-2 °C-ot jelent. Ez a trend jól látható Budapest példáján az ábrán. Bár az adatok szórása jelentős, mégis tisztán érzékelhető, hogy lassú, de folyamatos melegedés következett be, ami az elmúlt 115 évben 1,5 °C többletet jelent.

Az elmúlt évtizedekben teleink egyre enyhébbek, hómentesebbek lettek, nyaraink hosszabbak, forróbbak és szárazabbak. Mindezek mellett a hideg- és melegfrontok váltakozása is gyakoribbá és intenzívebbé vált. A csapadék összmennyisége alig változott, időbeli eloszlása azonban egyenetlenebbé vált, az egyszerre jelentkező nagyobb mennyiségű csapadékot hosszabb, szárazabb periódusok követik.

Kormányzati szempontból ezek a változások számos problémát generálnak, amelyek kezelésére a mezőgazdaság, az egészségügy és az infrastruktúra számos ágazatában megfelelő intézkedéscsomagok kidolgozása szükséges.

A hőmérséklet emelkedése intenzívebbé tette a párolgást, ezzel országos szinten megnőtt az öntözés iránti igény. A csapadék mennyiségének és eloszlásának hektikusága ugyanakkor megnehezíti a víztározást, és a termőtalajokon is minőségromlást okoz.

Az időjárás szélsőségei és drasztikus változásai komoly egészségügyi többletkockázatokat hordoznak. A hőszűriasztások időszakában statisztikailag kimutatható a több-lethalalozás, de az erre érzékeny lakosságot megviselik a fronthatások is. A kutatók ezeket az összefüggéseket a 2007. évi budapesti lakosság vonatkozásában vizsgálva arra az eredményre jutottak, hogy „a 2021–2050 közötti időszakban a klímaváltozás okozta hóhullámos napok gyakoriságának növekedése 44,8%-kal növeli a több-lethalalozást, ami évente átlagosan 24,9 több-lethalalésetet jelent a referencia-időszakban tapasztalt évi 55,8 többletesethez képest” (Páldy A. – Bobvos J. [2011]: A klímaváltozás egészségi hatásai. In Tamás P. – Bulla M. [szerk.]: *Sebezhetőség és adaptáció – A reziliencia esélyei*. Budapest, MTA SzKI, 97–114.).

Extrém hideg időszakokban (szintén előfordul) fokozottan veszélyeztetettek a hajléktalanok, a tanyákon élő, főként magányos, idős emberek, illetve általánosságban a létminimum alatt élők. Ezek az időszakok többletkockázatot jelentenek a szív- és érrendszeri betegségekben szenvedőknek, az idegrendszeri panaszokkal küzdőknek, továbbá a gyermekeknek, az időseknek és a terhes nőknek egyaránt.

A hőmérséklet emelkedése és a szélsőséges időjárási jelenségek számos adaptációs többletfeladatot rónak a kormányzatra.